

Spis treści

Wprowadzenie	9
Rozdział 1. Perspektywa noetyczna Kazimierza Popielskiego	13
1.1. Rozumienie „wartości” w noo-logoteorii	19
1.2. Stosunek „potrzeb” do „wartości”	22
1.3. Znaczenie wartości w procesie bycia i stawania się	25
Rozdział 2. Problematyka sensu życia	28
2.1. Koncepcja psychologii egzystencjalnej – Viktora E. Frankla, Salvatore R. Maddi’ego, Kazimierza Popielskiego	28
2.2. Poczucie sensu życia w noo-logoteorii	31
2.2.1. Poczucie sensu życia a sens życia	31
2.2.2. Psychologiczna analiza poczucia sensu życia w ujęciu noo-logoteoretycznym	33
2.2.3. Istota poczucia sensu życia w ujęciu noo-logoteoretycznym ...	34
2.2.3.1. Struktura osobowości a doświadczenie poczucia sensu życia w ujęciu noetyczno-egzystencjalnym	37
2.2.3.2. Skutki utraty poczucia sensu życia	38
Rozdział 3. Badania własne	42
3.1. Przedmiot i cel badań własnych	42
3.2. Problem pracy i hipotezy badawcze	46
3.3. Opis zastosowanych metod	48
3.3.1. Inwentarz Osobowości NEO-PI-R – Paula T. Costy Jr i Roberta R. McCrae	48
3.3.2. Test Noo-dynamiki (T. N-D) Kazimierza Popielskiego	51
3.3.3. Skala Preferencji Wartości (S.PW) Kazimierza Popielskiego ..	52
3.3.4. Skala Wartości (SW) Milтона Rokeacha	53
3.3.5. Kwestionariusz do Badania Kryzysu w Wartościowaniu (KKW) Piotra Olesia	54
3.4. Opis grupy oraz procedura badawcza	55
3.5. Sposób opracowania wyników i analizy statystyczne	56

Rozdział 4. Analiza i interpretacja wyników badań własnych	58
4.1. Analiza struktury osobowości, wartości i poziomu noodynamiki osób badanych – adeptów teologii	58
4.1.1. Struktura osobowości grupy badawczej na podstawie wyników uzyskanych w Inwentarzu Osobowości NEO-PI-R – Paula T. Costy Jr i Roberta R. McCrae	59
4.1.1.1. Analiza współzależności pomiędzy cechami osobowości a poczuciem sensu życia w badanej grupie osób – studentów teologii	64
4.1.1.2. Poziom noodynamiki a cechy osobowości w badanej grupie osób – adeptów teologii	67
4.1.2. Analiza ilościowa i jakościowa wyników Testu Noo-dynamiki	74
4.1.3. Analiza wyników uzyskanych w Skali Preferencji Wartości ...	80
4.1.3.1. Związek między preferencją wartości a poczuciem sensu życia	84
4.1.3.2. Poziom noodynamiki a preferencja wartości wiązanych z różnymi dymensjami egzystencji w badanej grupie osób – adeptów teologii	86
4.1.4. Analiza wyników uzyskanych badaniem Skali Wartości M. Rokeacha w grupie adeptów teologii	87
4.1.4.1. Wzajemne zależności systemu wartości i poczucia sensu życia	92
4.1.4.2. Dynamika poczucia sensu życia a system wartości w badanej grupie adeptów teologii	96
4.1.5. Proces wartościowania a poziom noodynamiki w badanej grupie adeptów teologii	100
4.1.5.1. Analiza współzależności między procesem wartościowania a poziomem noodynamiki	101
4.1.5.2. Analiza porównawcza osób o różnym poziomie nasilenia kryzysu w wartościowaniu w zakresie poczucia sensu życia wśród adeptów teologii	103
4.1.5.3. Porównanie adeptów teologii o różnym poziomie nasilenia kryzysu w wartościowaniu w zakresie struktury osobowości	109
4.2. Analiza porównawcza wyników w poszczególnych grupach badanych	116
4.2.1. Analiza cech osobowości w badanych grupach	116
4.2.2. Analiza poziomu noodynamiki w badanych grupach	123
4.2.3. Analiza sposobu wartościowania w badanych grupach	130
4.2.4. Analiza preferencji wartości w badanych grupach	132
4.2.5. Analiza kryzysu w wartościowaniu w badanych grupach	138
4.3. Uwarunkowania poczucia sensu życia w badanej grupie adeptów teologii	140

4.3.1. Osobowościowe korelaty poczucia sensu życia w grupie adeptów teologii – analiza regresji wielokrotnej	140
4.3.2. Osobowość i wartości jako uwarunkowania procesu noodynamiki w grupie adeptów teologii – analiza na podstawie modelowania równań strukturalnych	147
4.4. Omówienie wyników i wnioski końcowe	150
Zakończenie	161
Bibliografia	163

Wprowadzenie

Lata siedemdziesiąte ubiegłego wieku odznaczały się zainteresowaniem problematyką duchowości człowieka w obszarze poszukiwań sensu życia. Zaznaczyć należy szczególnie nowatorskie prace i twórczość Kazimierza Popielskiego, oraz jego koncepcję noetycznego wymiaru osobowości i ukazanie znaczenia aktywności noetycznej dla egzystencji człowieka (1994, 1995, 1997, 1999). W 2004 r. w „Przełęczach Psychologicznych” (tom 47 nr 1) ukazały się prace Ireny Heszten-Niejodek i Patrycji Stawiarskiej, nawiązujące do koncepcji noo-logoteorii K. Popielskiego, które mają na celu poszukiwanie osobowościowych korelatów w wymiarze wartości i sensu życia (Stawiarska, 2004).

Przy podejmowaniu tego zagadnienia ważnym momentem pracy jest dobór odpowiedniej teorii, na gruncie której można poszukiwać i interpretować wzajemne korelaty osobowości z sensem i systemem wartości. W nawiązaniu do prac Viktora E. Frankla (1978, 1997, 1999) oraz Kazimierza Popielskiego (1994) przyjęto noo-logoteorię jako kontekst teoretyczny umożliwiający komplementarne ujęcie związku osobowości w sferze ludzkiego ducha.

Pryncypialnym zagadnieniem poruszonym w obszarze nooteorii jest poczucie sensu życia. Temat ten jest ważny i ciągle aktualny od samych początków istnienia psychologii. Znakiem tego są niezliczone teoretyczne oraz empiryczne poszukiwania w obszarach nauk empirycznych, a szczególnie niezliczonych koncepcji w psychologii. Wyodrębniona i przedstawiona w pracy propozycja noo-logoteoretyczna – poczucia sensu życia – spójnie łączy się z systemem wartości, stawiając sobie cel, przekraczając uwarunkowania i dążąc do sensu i systemu wartości egzystencji człowieka. Wnikliwa analiza tego powiązania uwzględnia znaczenie struktur egzystencji osobowości, służących byciu i stawianiu się dojrzałym człowiekiem (Popielski, 1996).

Zaznaczyć należy, że noo-logoteoria zakłada trójwymiarową koncepcję człowieka, którego bycie postrzegane jest w kontekście następujących wymiarów: fizycznego (biologiczny), psychicznego (psychologiczno-społeczny), oraz noetycznego (duchowy) – charakterystycznego dla osoby i stanowiącego najgłębszą warstwę podmiotowo-osobowej egzystencji. Dlatego przede wszystkim

te możliwości i treści związane z noetycznym wymiarem egzystencji są zarówno źródłem motywacji jak i podmiotowo-osobowej dynamiki egzystencji. Są one gwarantem otwartości i wolności człowieka, dzięki którym człowiek nieustannie staje się, spełnia i określa. Jest ukierunkowany „ku ...”, odnosząc się do wartości i dalej je realizując. To wymiar noetyczny właśnie powoduje, iż osoba doświadcza sensu i wartości (Popielski, 1994).

W pracy tej oparto się na podstawach założeń koncepcji nooteorii z uwagi na szerokie opracowanie problematyki sensu życia na tym obszarze. Poszukiwanie wzajemnych korelatów prowadzi do znalezienia ścisłego związku poczucia sensu życia z systemem wartości, który stał się jego naturalnym zespoleniem i rozwijaniem. Funkcjonowanie realizuje się na poziomach: fizycznym, psychicznym i noetycznym w interakcji ze środowiskiem adeptów teologii. Główny problem pracy dotyczy psychologicznej analizy osobowościowych korelatów poczucia sensu życia i systemu wartości u studentów.

Praca ma charakter teoretyczno-empiryczny.

W rozdziale pierwszym ukazano koncepcje przedstawienia i rozumienia osobowości w niektórych teoriach psychologii: logo – i nooteoretycznej. Kolejna część rozdziału prezentuje noo-logoteoretyczne ujęcie zagadnienia wartości w procesie bycia i stawania się.

W rozdziale drugim omówione zostały koncepcje poczucia sensu życia. Na początku rozdziału przedstawiono powstanie i rozwój koncepcji sensu życia w literaturze przedmiotu na gruncie psychologii. W części drugiej rozdziału omówiono pojęcie sensu życia w noo-logoteorii, aby w końcowej części rozdziału ukazać poszukiwanie wzajemnych korelatów cech osobowości, poczucia sensu życia, wartości oraz niektórych obszarów wymiaru egzystencji.

W części badawczej pracy przedstawiono przedmiot i cel badań, problem badawczy pracy i hipotezy, dalej opis badanych grup, zastosowanych metod oraz przebieg procedury badawczej.

Podstawowym problemem jest psychologiczna analiza wyników osobowościowych korelatów pomiędzy wartościami a poczuciem sensu życia.

W celu weryfikacji postawionych hipotez objęto badaniami 795-osobową grupę studentów, a końcowej analizie poddano wyniki 720 osób, trzech różnych kierunków studiów: teologii, matematyki i pożarnictwa. Stąd w pracy poszukiwanie osobowościowych korelatów perspektywy noetycznej w połączeniu z relacjami społecznymi środowiska.

Rozdział czwarty zawiera psychologiczną analizę i interpretację uzyskanych wyników badań. Przedstawione wyniki pochodzą z badań wybranymi metodami, co pozwala na weryfikację postawionych hipotez. W dalszych analizach przed-

stawiona zostanie współzależność perspektywy noetycznej w poszukiwaniu osobowościowych korelatów z poczuciem sensu życia. Kolejna część rozdziału empirycznego zawiera porównania grup osób badanych pod względem preferencji wartości a poczuciem sensu życia.

Część ostatnia obejmuje omówienie wyników i wnioski końcowe wraz z weryfikacją hipotez.